

Cechy osobowości i nasilenie objawów lęku a skłonność do poddania się badaniom cytologicznym

Autorzy: Olga Tytko¹, Monika Domurad², Weronika Nawara², Agata Franc², Marcin Noras², Paweł Dębski^{2,3}

Afiliacje

1. Uniwersytet WSB Merito Szczecin | Email: olga_tytko_20@o2.pl
2. Instytut Psychologii, wydział psychologii, Akademia Humanitas w Sosnowcu
- 3.. Instytut Psychiatrii, Wydział nauk medycznych w Zabrze, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Cel badania

Celem badania była ocena różnic występujących w zakresie wybranych cech osobowościowych oraz tożsamościowych, a także pomiar nasilenia objawów lęku pomiędzy kobietami deklarującymi korzystanie z badań cytologicznych i kobietami, które nie wykazują zachowań profilaktycznych.

Metody i materiały

W badaniu wzięło udział łącznie 367 kobiet, a średni wiek w populacji badanej wynosił 33,52 lat. Na podstawie ilości wykonywanych badań cytologicznych w okresie 5 lat wyznaczone zostały 3 podgrupy. 69 osób nie wykonywało żadnych badań, 164 osoby w podanym okresie wykonuje 1 do 2 badań profilaktycznych. 134 osoby wykonuje 3 i więcej badań cytologicznych. Do badania wykorzystano ankietę własnej konstrukcji oraz kwestionariusze psychologiczne: kwestionariusz osobowości HEXACO-60, skalę wymiarów rozwoju tożsamości DIDS oraz kwestionariusz lęku uogólnionego GAD-7. Pozyskane dane statystyczne opracowano w programach komputerowych Microsoft Excel 2021 oraz SPSS Statistics. Normalność rozkładu badano testem Kołmogorowa-Smirnowa oraz Shapiro-Wilka, gdzie większość zmiennych nie spełniła ich założeń. Dalej przeprowadzono porównanie międzygrupowe Kruskala-Wallisa dla większej ilości zmiennych. Jako poziom istotności statystycznej przyjęto $\alpha \leq 0,05$.

WYNIKI

Tabela 1. Rozkład między grupami wiekowymi w zależności od przystępowania do badań cytologicznych

Zmienna	Mediana	Kwartył dolny	Kwartył górny	Mediana	Kwartył dolny	Kwartył górny	U-Manna-Whitneya	
Zp								
Przystępowanie do badań cytologicznych 0 razy w przeciągu 5 lat								
Grupa wiekowa 18-35 (n=51)				Grupa wiekowa 36+ (n=15)				
Uczciwość- Pokora	33	27	35	41	31	46	-2,003	0,045
Ekstrawersja	39	31	44	33	27	39	-2,613	0,009
Przystępowanie do badań cytologicznych 1-2 razy w przeciągu 5 lat								
Grupa wiekowa 18-35 (n=88)				Grupa wiekowa 36+ (n=75)				
Uczciwość- Pokora	34	29	38,75	38	33	42	-3,389	<,001
Emocjonalność	37	33,25	43	35	30	41	-2,153	0,031
Ekstrawertsja	30	24,25	37	32	28	39	-2,632	0,008
Podjęcie zobowiązania	3,6	2,4	4	4	3	4,6	-2,828	0,005
Eksploracja ruminacyjna	2,8	2	3,8	2	1,2	3,2	-2,817	0,005
Eksploracja w głęb	3,6	3	4	3	2,6	3,6	-3,395	<,001
Przystępowanie do badań cytologicznych 3 razy i więcej w przeciągu 5 lat								
Grupa wiekowa 18-35 (n=67)				Grupa wiekowa 36+ (n=64)				
Uczciwość- Pokora	36	30	41	39	32,25	45,75	-2,584	0,01
Emocjonalność	41	36	45	36	30,25	42	-3,185	0,001
Ekstrawertsja	32	26	37	35	30	38	-2,072	0,038
Ugodowość	28	24	33	32	27	36	-2,633	0,008
Podjęcie zobowiązania	3,8	2,8	4,2	4	3,6	5	-3,138	0,002
Eksploracja wszerz	3,8	3	4	3	2,4	3,8	-2,793	0,005
Eksploracja ruminacyjna	2,4	1,6	3,8	1,7	1	2,8	-3,238	0,001
Eksploracja w głęb	3,4	3	4	3	2,45	3,6	-2,707	0,007

Tabela 2. Różnice w zakresie nasilenia zmiennych pomiędzy kobietami spełniającymi i niespełniającymi rekomendacji w zakresie badań cytologicznych

Zmienna	Cytologia w okresie 5-ciu lat = 0 (n=66)			Cytologia w okresie 5-ciu lat ≥ 1 (n=294)			U Manna-Whitneya	
	Rozstęp kwartyłowy			Rozstęp kwartyłowy			Z	p
	Mediana	Min	Max	Mediana	dolny	górny		
DIDS_EW	3,8	3,15	4,4	3,4	2,8	4	-2,003	0,045*
DIDS_EG	3,4	2,6	3,85	3,2	2,8	3,8	-0,217	0,828
DIDS_ER	3,1	2,4	4	2,4	1,2	3,4	-4,407	<,001*
DIDS_PZ	3	2	4	3,8	3	4,45	-3,311	<,001*
DIDS_IZ	3,4	2,6	4	3,8	3	4,4	-2,745	0,006*
HEXACO_H-H	33	28	37	36	31	41	-2,771	0,006*
HEXACO_EM	37,5	31	43	37	32	43	-0,103	0,918
HEXACO_EX	28	22,75	33	32	27	38	-3,618	<,001*
HEXACO_A	31	28	35,25	30	26	34,25	-1,483	0,138
HEXACO_C	35	30,75	40	39	34	42	-3,714	<,001*
HEXACO_O	37	30,5	42	36	30	41	-0,823	0,41
GAD-7-W	9	5	15,5	7	4	13	-2,098	0,036*

Legenda: DIDS EW - Eksploracja wszерz; DIDS EG - Eksploracja w głąb; ER - Eksploracja ruminacyjna; PZ - Podjęcie zobowiązań; IZ - Identyfikacja ze zobowiązaniem; HEXACO H-H - Honest - Humility (Szczerość - Pokora); HEXACO EM - Emotionality (Emocjonalność); HEXACO EX - Extroversion (Ekstrawersja); HEXACO A - Agreeableness (Ugodowość) HEXACO C - Conscientiousness (Sumiennność); HEXACO O - Openness (Otwartość na doświadczenia); GAD-7-W – Nasilenie objawów lęku

WNIOSKI

- Kobiety nieuczestniczące w badaniach cytologicznych uzyskały istotnie wyższe wyniki w GAD-7, co wskazuje na wyższy poziom lęku uogólnionego. Ponadto stwierdzono również większe nasilenie eksploracji ruminacyjnej (DIDS).
- Kobiety unikające badań osiągnęły niższe wyniki w zakresie podejmowania zobowiązań oraz identyfikacji z zobowiązaniami (DIDS). Z kolei w HEXACO-60 uzyskały one istotnie niższe wyniki w wymiarach sumienności i ekstrawersji w porównaniu do kobiet regularnie wykonujących cytologię.
- Badanie udowodniło, że czynniki psychologiczne takie jak lęk, ruminacja czy niska sumiennność, są powiązane ze skłonnością do unikania badań cytologicznych. Wyniki te mają znaczenie praktyczne: wskazują na potrzebę psychoedukacji i interwencji psychologicznych w celu zwiększenia udziału w badaniach przesiewowych.

Piśmiennictwo

- Izydorczyk, B. (2008a). Wybrane Wątki Teoretycznej i Empirycznej Wiedzy w Zakresie Specyfiki Funkcjonowania Rodzin z Nastolatkami Chorującymi na Zaburzenia Odżywiania. Kwartalnik Pedagogiczny, 211(1), 103-123.
- Izydorczyk, B. (2008b). Struktura osobowości młodych kobiet chorujących na anoreksję psychiczną (analiza badań własnych metodą Rorschacha). Psychiatria Polska, 42(2).
- Kowalski, P. (2018). Obraz samego siebie a zachowania zdrowotne młodzieży studiującej. Rocznik Lubuski, 44(2a), 297-311.
- Narodowy Instytut Onkologii. (2023). Krajowy Rejestr Nowotworów – dane epidemiologiczne dla Polski. Pobrane 27 maj 2025 z: <https://onkologia.org.pl>
- World Health Organization. (2021). Global strategy to accelerate the elimination of cervical cancer as a public health problem. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240014107>